Lieta Nr. C34072912
SKC-12/2017
Civillietu departaments

Latvijas Republikas Augstākā tiesa
SPRIEDUMS
Rīgā 2017. gada 31. janvārī

Augstākā tiesa šādā sastāvā:
tiesnese referente Marika Senkāne,
tiesnese Inta Lauka,
tiesnesis Normunds Salenieks,

rakstveida procesā izskatīja SIA „JAUNIE MEŽI" un /pers. B/ kasācijas sūdzību par Kurzemes apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2013. gada 19. decembra spriedumu civillietā SIA „SALDUS KOMUNĀLSERVISS" prasībā pret /pers. C/, /pers. B/ un SIA „JAUNIE MEŽI" par parāda piedziņu.

Aprakstošā daļa

[1] SIA „SALDUS KOMUNĀLSERVISS" 2012. gada 15. novembrī cēlusi tiesā prasību pret /pers. C/, /pers. B/ un SIA „JAUNIE MEŽI" par parāda piedziņu, kurā lūgusi piedzīt no /pers. C/ un /pers. B/ parādu 1589,79 Ls, likumiskos nokavējuma procentus par laiku no 2009. gada 1. maija līdz 2012. gada 30. septembrim 146,23 Ls no katras un piedzīt no SIA „JAUNIE MEŽI" parādu 3179,59 Ls, likumiskos nokavējuma procentus par laiku no 2009. gada 1. maija līdz 2012. gada 30. septembrim 292,45 Ls, kā arī lūgts piedzīt no atbildētājiem tiesāšanās izdevumus un likumiskos 6 % gadā no attiecīgās nesamaksātās galvenā parāda daļas par laiku no 2012. gada 1. oktobra līdz sprieduma izpildei.

Prasība pamatota ar šādiem apstākļiem.

[1.1] Atbildētāji ir dzīvojamās mājas /adrese/, īpašnieki. /pers. C/ un /pers. B/ katrai pieder ¼ domājamā daļa no īpašuma tiesībām, un SIA „JAUNIE MEŽI" pieder ½ domājamā daļa no īpašuma tiesībām uz minēto nekustamo īpašumu.

SIA „SALDUS KOMUNĀLSERVISS" ir Saldus novada pašvaldībai piederoša kapitālsabiedrība, kas sniedz ūdenssaimniecības pakalpojumus saskaņā ar tarifiem, kurus ar 2008. gada 28. novembra lēmumu Nr. 357 ir apstiprinājis Liepājas pilsētas sabiedrisko pakalpojumu regulators.

[1.2] Prasītāja sniedz atbildētājiem ūdensapgādes un kanalizācijas pakalpojumus, par ko starp /pers. C/ un Saldus pilsētas pašvaldības uzņēmumu „Komunālo uzņēmumu kombināts" 1998. gada 1. janvārī noslēgts līgums Nr. 2886 par ūdens piegādi, kanalizācijas attīrīšanu un sauso atkritumu transportēšanu un apstrādi (turpmāk arī - līgums Nr. 2886). Prasītāja nodrošina ūdensapgādes un kanalizācijas pakalpojumus saskaņā ar īpašumā uzstādītā ūdensskaitītāja Nr. 98712435 rādījumiem.

/pers. C/ pienākums norēķināties par saņemtajiem komunālajiem pakalpojumiem izriet no minētā līguma 1.4., 2.1., 2.2.punkta. Turklāt visu atbildētāju pienākums norēķināties par īpašumam sniegtajiem ūdensapgādes un kanalizācijas pakalpojumiem izriet no Civillikuma 863.-866., 927. panta.

Prasītāja laikā no 2009. gada 1. janvāra līdz 2012. gada 20. janvārim ir sniegusi atbildētājiem ūdensapgādes un kanalizācijas pakalpojumus 6359,17 Ls vērtībā, taču atbildētāji par saņemto pakalpojumu nav maksājuši. Prasītāja 2012. gada 20. janvārī pārtraukusi pakalpojumu sniegšanu. Iebildumus par sniegtajiem pakalpojumiem prasītāja nav saņēmusi.

Ņemot vērā, ka atbildētāji ir nekustamā īpašuma kopīpašnieki, saskaņā ar Dzīvojamo māju pārvaldīšanas likuma 9. pantu un Civillikuma 1071. pantu atbildētājiem ir pienākums segt parādu proporcionāli viņu īpašuma tiesības domājamai daļai.

[1.3] Saskaņā ar Civillikuma 1756., 1757., 1759. panta 1. punktu, 1760., 1765. pantu atbildētājiem ir pienākums maksāt likumiskos nokavējuma procentus 584,90 Ls par laiku no 2009. gada 1. maija līdz 2012. gada 30. septembrim.

[2] Ar Saldus rajona tiesas 2013. gada 4. jūnija spriedumu prasība apmierināta daļēji. No /pers. C/ SIA „SALDUS KOMUNĀLSERVISS" labā piedzīts parāds 6359,17 Ls, procenti 584,90 Ls par laiku no 2009. gada 1. maija līdz 2012. gada 30. septembrim un tiesas izdevumi 291,61 Ls, nosakot prasītājas tiesības par laiku no 2012. gada 1. oktobra līdz sprieduma izpildei (izsoles dienai) saņemt likumiskos 6 % gadā no nesamaksātās parāda summas. No /pers. C/ valsts ienākumos piedzīti ar lietas izskatīšanu saistītie izdevumi 15,29 Ls.

Prasība noraidīta daļā par parāda un likumisko procentu piedziņu no /pers. B/ un SIA „JAUNIE MEŽI".

[3] Izskatījusi lietu sakarā ar /pers. C/ iesniegto apelācijas sūdzību, Kurzemes apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija 2013. gada 19. decembrī nospriedusi prasību apmierināt.

No /pers. C/ un /pers. B/ SIA „SALDUS KOMUNĀLSERVISS" labā piedzīts parāds par pakalpojumiem 1589,79 Ls, likumiskie nokavējuma procenti 146,23 Ls par laiku no 2009. gada 1. maija līdz 2012. gada 30. septembrim, valsts nodeva 70,28 Ls un ar lietas izskatīšanu saistītie izdevumi 1,38 Ls no katras, savukārt no SIA „JAUNIE MEŽI" prasītājas labā piedzīts parāds 3179,59 Ls, likumiskie nokavējuma procenti 292,45 Ls par laiku no 2009. gada 1. maija līdz 2012. gada 30. septembrim, valsts nodeva 140,55 Ls un ar lietas izskatīšanu saistītie izdevumi 2,75 Ls. Noteiktas SIA „SALDUS KOMUNĀLSERVISS" tiesības par laiku līdz sprieduma izpildei (izsoles dienai) saņemt likumiskos 6 % gadā no nesamaksātās parāda summas.

No /pers. C/ un /pers. B/ valsts labā piedzīti ar lietas izskatīšanu saistītie izdevumi 5,35 Ls no katras, bet no SIA „ JAUNIE MEŽI" - 10,71 Ls.

Spriedums pamatots ar šādiem motīviem.

[3.1] Prasība celta par parāda piedziņu, prasības pamats ir apstāklis, ka nekustamā īpašuma kopīpašniekiem samērīgi ar viņu daļām jānes atbildība par nepieciešamajiem izdevumiem un nastām, kas attiecas uz viņiem piederošo nekustamo īpašumu. Par mājas apsaimniekošanu atbild īpašnieki. Nesamaksājot par saņemtajiem pakalpojumiem, mājas īpašnieki pakalpojuma sniedzējam ir nodarījuši zaudējumus.

Šādos apstākļos pirmās instances tiesa, atzīstot, ka prasība celta par līguma izpildi un visu parāda un procentu maksājuma summu piedzenot no

/pers. C/, pārkāpusi prasības robežas.

[3.2] Nav strīda, ka nekustamais īpašums ir dalītais kopīpašums Civillikuma 1067.-1075. panta izpratnē.

Atbilstoši Civillikuma 1071. pantam uz kopējo lietu gulošās nastas, apgrūtinājumi un lietas uzturēšanai vajadzīgie izdevumi jānes kopīpašniekiem samērīgi ar viņu daļām. Tiesību zinātnē un arī judikatūrā atzīts, ka minētā norma piemērojama kopīpašnieku savstarpējām attiecībām. Arī pirmās instances tiesa, atsaucoties uz šo normu un tiesību dogmatiku kā tiesību avotu, secinājusi, ka viss parāds piedzenams no viena kopīpašnieka, kurš savukārt šī panta kārtībā varēs atprasīt no citiem kopīpašniekiem samērīgu atlīdzību. Tiesas kolēģija šim atziņām pievienojas, taču atzīst, ka konkrētajam civiltiesiskajam strīdam tās tiešā veidā nav piemērojamas, jo lietas faktiskie apstākļi ir atšķirīgi.

Civillikuma 1071. pants regulē nastas, apgrūtinājumus un izdevumus, kas guļ uz kopējo lietu. Tiesas kolēģija pievienojas secinājumam, ka lietas uzturēšanai vajadzīgie izdevumi var būt dažādi: tādi, kurus taisījis kāds no kopīpašniekiem un tādi, kurus taisījusi kāda trešā persona, pamatojoties uz līgumu vai likumu. Abos gadījumos pienākums segt šos izdevumus ir reālsaistība jeb saistība ar liettiesisku raksturu.

Konkrētajā gadījumā prasītājas sniegtos pakalpojumus laikā no 2009. gada 1. janvāra līdz 2012. gada 20. janvārim nav apmaksājis neviens no kopīpašniekiem.

Tulkojot Civillikuma 1071.pantā ietverto lietai taisīto izdevumu jēdzienu, judikatūrā ir atzīts, ka kopīpašumam nepieciešamie izdevumi jānes visiem kopīpašniekiem samērīgi ar viņu domājamām daļām. Izdevumi minētā panta izpratnē ietver ne tikai kopējas lietas saglabāšanas un uzturēšanas izdevumus, bet arī nepieciešamos apsaimniekošanas, pārvaldīšanas, remonta un citus nepieciešamos izdevumus, kas saistīti ar kopējo lietu. Atbildība par zaudējumiem kopīpašniekiem jānes proporcionāli viņu domājamām daļām. Solidāra atbildība kopīpašniekiem likumā nav paredzēta.

[3.3] Dzīvojamo māju pārvaldīšanas likuma izpratnē ēka /adrese/, ir dzīvojamā māja, un tās pārvaldītājs var būt vai nu īpašnieks, vai īpašnieku iecelts pārvaldnieks. Māja nav sadalīta dzīvokļu īpašumos. Līdz 2009. gada 1. janvārim uz mutiskas īpašnieku vienošanās pamata mājas pārvaldnieka pienākumus faktiski pildīja /pers. C/, pēc šī datuma kopīpašnieki nav varējuši vienoties par mājas pārvaldīšanu.

Atbildētājiem kā dzīvojamās mājas kopīpašniekiem Dzīvojamo māju pārvaldīšanas likuma 6. pants uzliek pienākumu uzturēt māju, tajā skaitā nodrošinot māju ar auksto ūdeni un kanalizāciju. Savukārt prasītājai kā licencētai sabiedrisko pakalpojumu sniedzējai ir uzlikts pienākums nodrošināt ūdens piegādi un notekūdeņu savākšanu dzīvojamā mājā. Līdz ar to izdevumi, kas attiecas uz šī pienākuma izpildi, ir jāsedz kopīpašniekiem samērīgi ar viņu domājamām daļām.

[3.4] Atbildētāju iebildumi, ka prasītājas aprēķins ir kļūdains, nav pamatots ar aprēķiniem, kā arī nav iesniegti pierādījumi apgalvojumam, ka ūdens skaitītājs ir bojāts.

Dzīvojamajā mājā ir vienots ūdens skaitītājs. Prasītāja ir iesniegusi pierādījumus, ka skaitītājs 2009. gada 16. jūnijā ir pārbaudīts un nekādi defekti nav konstatēti. 2012. gada 20. janvāra aktā par ūdens padeves atslēgšanu nav konstatēti defekti ūdens skaitītājam, jo tā plombas atzītas par derīgām. Atbilstoši likuma „Par mērījumu vienotību" 11. panta otrajai daļai par savlaicīgu ūdens skaitītāju verifikāciju un mērījumu pareizību atbild mājas īpašnieks.

Parāda aprēķins atbilst skaitītāja rādījumiem un likumā noteiktajā kārtībā apstiprinātajiem tarifiem.

[3.5] Nav pamatoti /pers. B/ un SIA „JAUNIE MEŽI" iebildumi, ka viņiem nav bijis zināms par aukstā ūdens un kanalizācijas pakalpojumu nodrošināšanu viņu īpašumam. Iegādājoties nekustamo īpašumu, īpašniekam ir iespēja pārliecināties par šo faktu gan pēc dokumentiem, gan dabā.

Turklāt lietas materiāli apstiprina, ka prasītāja ir vairākkārt 2011. un 2012. gadā brīdinājusi visus atbildētājus par saistību neizpildi.

[3.6] Ņemot vērā minēto, atzīts, ka parāds ir piedzenams no visiem atbildētājiem – proporcionāli katram piederošo domājamo daļu apmēram.

[4] Par apelācijas instances tiesas spriedumu SIA „JAUNIE MEŽI" un /pers. B/ iesniegušas kasācijas sūdzību, lūdzot atcelt spriedumu daļā, ar kuru prasība pret SIA „JAUNIE MEŽI" un /pers. B/ apmierināta, un lietu nodot jaunai izskatīšanai.

Kasācijas sūdzības iesniedzēju ieskatā, apelācijas instances tiesa pretēji Civilprocesa likuma 426. panta otrajai daļai ir pieļāvusi prasības priekšmeta un pamata grozīšanu, jo celtā prasība izriet no līguma Nr. 2886 neizpildes fakta, tās pierādīšanai izmantoti uzstādītā ūdens patēriņa skaitītāja rādījumi un atbildētājiem izteiktie brīdinājumi. SIA „SALDUS KOMUNĀLSERVISS" prasību pamatojusi ar Civillikuma 1425., 1587., 1832. pantu, kas regulē līguma izpildi, un Civillikuma 1652., 1661., 1662. pantu, kas regulē nokavējuma sekas. Neskatoties uz to, tiesa spriedumu par prasības apmierināšanu pamatojusi ar Civillikuma 1071. pantu un Dzīvojamo māju pārvaldīšanas likuma normām.

Apelācijas instances tiesa spriedumā ir atsaukusies uz Civillikuma 1402.pantu, taču nav sniegusi tam pamatojumu. Konkrētajā gadījumā saistības ir cēlušās no līguma Nr. 2886, kas noslēgts starp /pers. C/ un prasītāju, jo pretējā gadījumā SIA „SALDUS KOMUNĀLSERVISS" pakalpojumus nebūtu sniedzis un parāds nebūtu uzkrājies.

Tiesa nav ievērojusi Civilprocesa likuma 97. pantu, jo nav vērtējusi SIA „JAUNIE MEŽI" un /pers. B/ paskaidrojumus, ka viņi nav līguma Nr. 2886 dalībnieki un ka pirms prasības celšanas tiesā nebija ar to iepazīstināti. Turklāt kasācijas sūdzības iesniedzējiem nav bijusi iespēja lietot nekustamo īpašumu un izmantot prasītājas sniegtos pakalpojumus, jo starp īpašniekiem nav noslēgts nekustamā īpašuma lietošanas kārtības līgums.

Motīvu daļa

[5] Pārbaudījusi lietā esošā sprieduma likumību attiecībā uz argumentiem, kas minēti kasācijas sūdzībā, kā tas noteikts Civilprocesa likuma 473. panta pirmajā daļā, Augstākā tiesa atzīst, ka Kurzemes apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2013. gada 19. decembra spriedums pārsūdzētajā daļā ir atstājams negrozīts.

[6] Kasācijas sūdzībā izteiktie iebildumi vērsti uz to, ka apelācijas instances tiesa pretēji Civilprocesa likuma 426. panta otrajai daļai pieļāvusi prasības priekšmeta un pamata grozīšanu – no atbildētājiem /pers. B/ un SIA "JAUNIE MEŽI" piedzīts parāds, kas radies likumā noteikto saistību neizpildīšanas rezultātā, kaut gan prasība bijusi celta par līgumsaistību izpildi un pamatota ar līgumiskās attiecības regulējošām tiesību normām.

[6.1] Kā norādīts tiesību doktrīnā, prasība satur divus elementus – priekšmetu un pamatu.

Prasības priekšmets civilprocesuālo tiesību izpratnē ir prasītāja materiāltiesiskais prasījums, kura pamatotību pārbauda tiesa, izskatot lietu pēc būtības. (..) Savukārt prasības pamats civilprocesuālo tiesību izpratnē ir apstākļi, uz kuriem prasītājs pamato savu materiāltiesisko prasījumu. Prasības pamatu veidojošie apstākļi ir juridiskie fakti, ar kuriem tiesību normas sastāvs (hipotēze) saista zināmu, šajā normā paredzēto materiāltiesisko seku iestāšanos starp strīda pusēm. (*sk. E. Kalniņš. Privāttiesību teorija un prakse. Raksti privāttiesībās. Tiesu namu aģentūra, 2005., 291., 295.-296.lpp.*).

[6.2] Tiesai ir patstāvīgi jākvalificē prasības pamats un jānosaka, kuras normas piemērojamas strīda izšķiršanai, un šo tiesas pienākumu neietekmē ne tas, kā prasītājs nosaucis savu prasību, ne tas, uz kādām tiesību normām prasītājs atsaucies. Tas izriet no principa *jura novit curia*, kurš nosaka, ka tiesai pašai jāzina likums neatkarīgi no tā, uz kādu likumu norādījušas vai nav norādījušas puses (*sk. V. Bukovskis. Civīlprocesa mācību grāmata. Rīga: Autora izdevums, 1933, 304.-305.lpp.; sk. arī Senāta spriedumus lietās Nr. SKC-10/2012, SKC-1491/2013, Civillietu departamenta spriedumus lietās Nr. SKC-41/2015, SKC-164/2016*).

Tas nozīmē, ka katrā konkrētā gadījumā tiesas pienākums ir pārbaudīt visus prasības pieteikumā norādītos juridiskos apstākļus un pušu strīda izšķiršanas nolūkā piemērot tiem atbilstošas tiesību normas.

[7] Civillietu departaments atzīst, ka pārsūdzētajā spriedumā Kurzemes apgabaltiesa šo pienākumu ir veikusi.

[7.1] Kasācijas sūdzībā netiek apstrīdēts spriedumā konstatētais fakts, ka visi atbildētāji parāda veidošanās laikā no 2009. gada 1. janvāra līdz 2012. gada 20. janvārim bijuši dzīvojamās mājas /adrese/, kopīpašnieki. Atbilstoši ierakstiem zemesgrāmatā /pers. C/ un /pers. B/ piederēja ¼, bet SIA "JAUNIE MEŽI"- ½ domājamā daļa īpašuma.

Tāpat netiek apstrīdēts, ka prasītāja kā licencēta sabiedrisko pakalpojumu sniedzēja, kura nodrošina ūdens pievadīšanu un notekūdeņu savākšanu

(kanalizāciju) visiem lietotājiem Saldus pilsētā, ir nodrošinājusi minēto pakalpojumu atbildētājiem piederošajā īpašumā, taču samaksu par to nav saņēmusi.

[7.2] Civillikuma 1071. pants, uz kuru prasītāja atsaukusies savā prasībā, paredz, ka kopējās lietas uzturēšanai vajadzīgie izdevumi jānes kopīpašniekiem samērīgi ar viņu daļām.

Atbilstoši tiesību doktrīnai šā panta izpratnē jēdziens "izdevumi" saprotams visplašākā nozīmē. Tas aptver ne tikai kopējās lietas saglabāšanas un uzturēšanas izdevumus (šaurākā nozīmē), bet arī tās apsaimniekošanas, pārvaldīšanas, remonta, pārbūves (pārveidošanas), apdrošināšanas un citus izdevumus, kas saistīti ar kopējo lietu. Turklāt Civillikuma 1071. pants attiecas ne tikai uz pašu kopīpašnieku taisītiem izdevumiem, bet arī tādiem izdevumiem, kurus kopējai lietai taisījusi trešā persona, ja šai personai, pamatojoties uz likumu vai līgumu, ir tiesība prasīt atlīdzību par šiem izdevumiem (*sk. A. Grūtups, E. Kalniņš. Civillikuma komentāri. Trešā daļa. Lietu tiesības. Īpašums. Otrais papildinātais izdevums, Rīga: 2002, 265.-266.lpp.*).

[7.3] Atbilstoši Dzīvojamo māju pārvaldīšanas likuma 5. pantam dzīvojamās mājas pārvaldīšanas nodrošināšana (tajā skaitā ar dzīvojamās mājas pārvaldīšanu saistītu lēmumu pieņemšana, darījumu slēgšana) ir dzīvojamās mājas īpašnieka pienākums. Savukārt atbilstoši minētā likuma 6. panta otrās daļas 1. punkta b) apakšpunktam aukstā ūdens un kanalizācijas nodrošināšana ir obligāti veicama pārvaldīšanas darbība.

Šādos apstākļos gan pienākums nodrošināt attiecīgo pakalpojumu, gan sekojoši saistība norēķināties par to visiem atbildētājiem pastāv uz likuma pamata.

[8] Atbilstoši Civillikuma 1402. pantam saistību tiesības rodas no tiesiska darījuma vai no neatļautas darbības, vai no likuma.

Turklāt var pastāvēt arī t.s. dubultais saistību rašanās pamats, kad likums ir pamatā arī tām saistībām, kas rodas, slēdzot darījumus. Ja likuma regulējošā iedarbība nav pietiekami konkrēta katras puses saistību satura noskaidrošanai, tas detalizēti var tikt noteikts līgumā.

[8.1] No pārsūdzētā sprieduma izriet, ka starp Saldus pilsētas pašvaldības uzņēmumu „Komunālo uzņēmumu kombināts", kura saistību pārņēmēja ir prasītāja, kā pakalpojuma sniedzēju un /pers. C/ kā klienti 1998. gada 1. janvārī noslēgtais līgums Nr. 2886 attiecībā uz visiem kopīpašniekiem konkretizē likumā noteikto pienākumu nodrošināt dzīvojamās mājas uzturēšanu.

[8.2] Minēto līgumu /pers. C/ slēgusi, izpildot visiem īpašniekiem saistošo Saldus pilsētas pašvaldības 1995. gada 29. novembra rīkojumu Nr. 303 "Par līgumu slēgšanu komunālo pakalpojumu nodrošināšanai ēkai Revolūcijas ielā 8", ar kuru īpašniekiem uzdots slēgt līgumus par nepieciešamo komunālo pakalpojumu nodrošināšanu daudzdzīvokļu dzīvojamās mājas /adrese/ (tagad – /adrese/), Saldū, iedzīvotājiem.

Lietā netiek apstrīdēts apelācijas instances tiesas spriedumā konstatētais fakts, ka līdz 2009. gadam uz mutiskas īpašnieku vienošanās pamata mājas pārvaldnieka pienākumus faktiski pildījusi /pers. C/.

Tas nozīmē, ka /pers. C/ slēgtie darījumi attiecībā uz īpašuma apsaimniekošanu, tajā skaitā par aukstā ūdens un kanalizācijas pakalpojumu nodrošināšanu kopīpašumam, faktiski ir slēgti uz mutiska pilnvarojuma pamata un kā tādi ir saistoši visiem kopīpašniekiem, kamēr likumā noteiktā kārtībā nav atzīti par spēkā neesošiem.

[9] Minēto argumentu kopums ļauj secināt, ka pretēji kasācijas sūdzībā norādītajam apelācijas instances tiesa nav pieļāvusi prasības priekšmeta vai pamata grozīšanu, kā arī lietā pārbaudītajiem juridiskajiem apstākļiem piemērojusi atbilstošas materiālo tiesību normas, pamatoti apmierinot celto prasību pilnībā.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Civilprocesa likuma 474. panta 1. punktu, Augstākā tiesa

nosprieda

Kurzemes apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2013. gada 19. decembra spriedumu pārsūdzētajā daļā atstāt negrozītu, bet /pers. B/ un SIA „JAUNIE MEŽI" kasācijas sūdzību noraidīt.

Spriedums nav pārsūdzams.

Tiesnese	(paraksts)	M. Senkāne
Tiesnese	(paraksts)	I. Lauka
Tiesnesis	(paraksts)	N. Salenieks

NORAKSTS PAREIZS
Augstākās tiesas tiesnese M. Senkāne
Rīgā 2017. gada 31. janvārī